«записанное», что не может не способствовать активизации памяти и расширению активного словарного запаса.

Таким образом, применение конструктора «Bunchems» на уроках русского языка и литературного чтения в начальных классах позволяет ежедневно путем массажа, осуществляемого в процессе игровой деятельности, значительно улучшить мелкую моторику рук учащихся, стимулировать нервные окончания, а значит, улучшить работу головного мозга, расширить словарный запас учащихся, что не может не приносить положительного результата в усвоении учебного материала.

Список использованной литературы

1. Студенческая библиотека онлайн [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://studbooks.net/2034010/pedagogika/passivnyy_aktivnyy_metody_obucheniya. – Дата доступа: 20.02.2019.

2. Селевко, Г. К. Современные образовательные технологии [Электронный ресурс] / Г. К. Селевко // Файловый архив студентов Белорусского государственного педагогического университета имени М. Танка. – Режим доступа: https://studfiles.net/preview/5643299/page:16/. – Дата доступа: 20.02.2019.

3. Элетронный портал [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.navolne.life/post/palchikovye-igry-razvitie-tonkoj-motoriki-i-stimulyaciya-mozga. – Дата доступа: 20.02.2019.

М. Р. ГАРБАЧЫК
Брэст, БрДУ імя А. С. Пушкіна

МАДЭЛІ КАМУНІКАЦЫІ Ў СУЧАСНЫМ ГРАМАДСТВЕ

У сучаснай літаратуры камунікацыі разглядаюцца як дзеянне (аднабаковы працэс перадачы сігналаў без ажыццяўлення аднабаковай сувязі), або як узаемадзеянне (двухбаковы працэс абмену інфармацыяй), або як камунікатыўны працэс, у якім камунікатары выступаюць у ролі крыніцы і атрымальніка інфармацыі.

Адпаведна прадстаўленым у навуковай літаратуры поглядам разнастайныя мадэлі камунікацыі ўзнікаюць зыходзячы з розных задач, якія стаяць перад даследчыкам. Найбольш класічнай з'яўляецца наступная класіфікацыя мадэлей камунікацыі: 1) сацыялагічныя; 2) псіхалагічныя; 3) семіятычныя.

Трэба адзначыць, што ў сучаснай псіхалогіі і сацыялогіі былі адкрыты многія цікавыя мадэлі камунікацыі. Прычым аналіз камунікацыі актыўна

ажыццяўляўся на стыку іх сучасных навуковых падыходаў. Былі вылучаны наступная мадэлі камунікацыі: 1) псіхатэрапеўтычная; 2) міфалагічная; 3) аргуменціруючая; 4) іміджавая; 5) прапагандысцкая.

Разгледзім найбольш вядомыя мадэлі камунікацыі.

Мадэль Арыстоцеля. Арыстоцель выдзяляў тры кампаненты працэсу камунікацыі: прамоўца – маўленне – аўдыторыя. У сучасным варыянце яна выглядае як «камунікатар – паведамленне – камунікант». Ва ўмовах вуснага маўлення на першы план вылучаецца аратарскае мастацтва. Аднак трэба адзначыць, што ў часы Арыстоцеля маўленне прамоўцаў стала прызначацца не толькі для вымаўлення, але і для чытання. Пра гэта Арыстоцель спецыяльна адзначае ў «Рыторыцы» (кн. 3, гл. 12), адзначаючы самадастатковасць пісьмовага маўлення. Такім чынам, дадзеная мадэль універсальная: яна адлюстроўвае камунікатыўны акт як у вуснай, так і ў пісьмовай формах. У гэтым акце вылучаюцца тры элементы камунікацыі: прамоўца – маўленне – слухач. Грэчаская традыцыя мастацтва рыторыкі заставалася нязменнай практычна да XX ст. Толькі з развіццём масавых камунікацый праз радыё, кіно, тэлебачанне і пад уплывам патрэбнасці ва ўдасканаленні метадаў прапаганды класічная мадэль перажыла змяненні.

Мадэль Ласуэла. Амерыканскі вучоны прапанаваў сваю мадэль камунікацыі, якая стала класічнай у сацыялогіі масавай камунікацыі. Формула Г. Ласуэла стала не толькі мадэллю, якая адлюстроўвае структуру камунікатыўнага працэсу, але і мадэллю даследавання гэтага працэсу, яго структуры і асобных элементаў (табліца).

Табліца – Формула Г. Ласуэла

Хто паведамляе	Камунікатар	Аналіз кіравання
Што?	Паведамленне (інфармацыя)	Аналіз зместу
Па якім канале?	Канал перадачы	Аналіз сродкаў і каналаў
Каму?	Камунікант (аўдыторыя)	Аналіз аўдыторыі
З якім эфектам?	Адваротная сувязь	Аналіз выніку

У 1968 г. Г. Ласуэла прапанаваў больш падрабязную версію сваёй мадэлі камунікацыі, якая прадугледжвае вывучэнне працэсу камунікацыі пры дапамозе адказаў на наступныя пытанні: 1) хто?; 2) з якім намерам?; 3) у якой сітуацыі?; 4) з якімі рэсурсамі?; 5) выкарыстоўваючы якую стратэгію?; 6) аказвае ўплыў на якую аўдыторыю?; 7) з якім вынікам?.

Дадзеная мадэль адлюстроўвае біхевіярысцкі падыход да камунікацыі як да простага ўзаемадзеяння камунікатара на рэцыпіента, які выступае аб’ектам, так ці інакш рэагуючым на атрыманую інфармацыю.

Мадэль біхевіярызму. Заснавальнік Джон Б. Уатсан у аснову камунікацыі ставіў не мову як канструкцыю, сістэму, а самі маўленчыя сігналы, маніпуляванне якімі дае магчымасць уплываць на чалавека. Паводзіны чалавека ён атаясамліваў з сістэмай бачных і схаваных рэакцый у схеме «стымул – рэакцыя». Біхевіярысты адносілі ўсе грамадскія з'явы і працэсы да ўзаемадзеяння паміж стымуламі, якія ўздзейнічаюць на чалавека, і рэакцыямі на іх.

Мадэль Шэнана-Уівера. Вучоныя распрацавалі матэматычную тэорыю камунікацыі (1949). Дадзеная тэорыя першапачаткова была распрацавана з мэтай аддзяліць фонавыя шумы ад карыснай інфармацыі, якая перадаецца крыніцай. На думку вучоных, лішак у камунікацыі дасягаецца шматкратным паўтарэннем інфармацыі ці яе дубліраваннем з выкарыстаннем іншых каналаў сувязі. Такім чынам, узнікае мадэль двух ці шматканальнай камунікацыі. З узнікненнем гэтай мадэлі ўзнікла ўяўлен-не пра хуткасць і колькасць перадаваемай інфармацыі. Разам з гэтым мадэль Шэнана-Уівера мае пэўныя абмежаванні: 1) механічнасць (адлюстроўвае ў асноўным тэхнічныя спосабы камунікацыі); 2) абстрагаванасць ад значэння перадаваемай інфармацыі; 3) аднанакіраваны лінейны характар камунікатыўнага працэсу, адсутнасць адваротнай сувязі.

Цыркулярная (цыклічная) мадэль камунікацыі была прапанавана ў працах У. Шрама і Ч. Осгуда. Вучоныя лічылі, што камунікацыю нельга разглядаць як лінейнае ўзаемадзеянне, паколькі гэта цыклічны працэс і ў час камунікацыі яе ўдзельнікі (крыніца і атрымальнік) перыядычна мяняюцца ролямі. Такім чынам, камунікацыя трактуецца як двухбаковы працэс, сувязі, калі і той, хто адпраўляе, і той, хто атрымлівае інфармацыю, у роўнай ступені ўзаемадзйнічаюць адзін з адным, абменьваючыся паведамленнямі (сігналамі), у выніку чаго камунікацыя ператвараецца ў дыялог.

Двухканальная мадэль маўленчай камунікацыі была прапанавана псіхолагам У. П. Марозавым, у якой камунікацыя прадстаўлена як двухканальная сістэма, але не ў тэхналагічным, а ў псіхалагічным плане: У. П. Марозаў прадстаўляе камунікацыю як двухканальны працэс, які складаецца з вербальнага, маўленчага, лінгвістычнага і невербальнага экстралінгвістычнага каналаў. Яго тэорыя заснавана на тэорыі Шэнона, у якой любая сістэма камунікацыі ўяўляе сабой узаемадзеянне наступных асноўных частак: 1) крыніцы інфармацыі (чалавека, які перадае інфармацыю); 2) сігнала (трансліруе інфармацыю ў закадзіраваным выглядзе); 3) прыёмніка ці слухача (валодае ўласцівасцю дэкадзіраваць інфармацыю).

У дадзенай мадэлі была ўлічана роля функцыянальнай асіметрыі мозга чалавека, якая з'яўляецца фізіялагічнай асновай незалежнасці невербальнай функцыі маўлення ад вербальнай.

Двухступеньчатая мадэль камунікацыі. Даследаванні ролі масмедыя паказалі, што праз два тыдні ўздзеянне атрыманага паведамлення не падае, а, наадварот, узрастае. Гэта звязана з абмеркаваннем гэтых паведамленняў атрымальнікамі інфармацыі з тымі, каго называюць «лідарамі меркавання». Так, з аднаступеньчатай мадэлі камунікацыі (СМІ – атрымальнікі) узнікла двухступеньчатая (СМІ – лідары думак – атрымальнікі). Калі на першым этапе галоўным момантам становіцца перадача інфармацыі, то на другім у дзеянне ўступае перадача ўплыву. Адсюль узнікае і вывад пра прыярытэтнасць міжасобаснай над масавай камунікацыяй пры спробах пераканаць аўдыторыю.

Тэорыя «Спіраль цішыні/маўчання» (распрацавана Э. Ноэль-Нойманам). Адпаведна гэтай тэорыі, сродкі масавай камунікацыі могуць маніпуляваць грамадскім меркаваннем за кошт прадастаўлення слова меншасці замест большасці. Згодна з гэтай гіпотэзай, чалавек, які адчувае сябе ў меншасці, не выказвае свайго меркавання, тым самым як бы далучаючыся да большасці. Калі ж масмедыя карэкціруюць карціну рэальнага размеркавання, робячы большасць меншасцю, яно замаўкае.

Такім чынам, у масавай камунікацыі аказваецца прадстаўленым толькі адзін бок. Другі бок у адказ замыкаецца ў сабе. Функцыя грамадскага меркавання рэалізуецца ў сацыяльным кантроле.

Н. М. ГУРИНА
Брест, БрГУ имени А. С. Пушкина

ОСОБЕННОСТИ КОММУНИКАЦИИ ГЕРОЕВ В ПОВЕСТИ А. ЖВАЛЕВСКОГО И Е. ПАСТЕРНАК «ПОКА Я НА КРАЮ»

Андрей Жвалевский и Евгения Пастернак – русскоязычные писатели из Беларуси. По их же словам, «начинали как “взрослые” писатели, а потом доросли до “подростковых”». Оба закончили физический факультет БГУ, не предполагающий тяги к писательству в художественном стиле, однако оба стали писать с 2009 года в соавторстве именно детские книги. С той поры писательство для них стало способом общения с детьми, как результат, книги получаются искренними, на взгляд литературных критиков – настоящими.

В своем творчестве они не избегают злободневных тем: повесть «Пока я на краю» посвящена подростковым суицидам. Цель данной работы – проанализировать структурно-семантические и прагматические особенности компонентов диалогической речи в указанном тексте. Как отмечают исследователи, нередко прагматический компонент обладает в речевой деятельности большим весом, чем собственно семантический. Силу этого